

Adding to Tefillah 7b-8a

1. גמרא, עבודה זרה ז:ח. – "אמר איכא חדא" – המשנה

2. רבינו יונה על הר"ף מסכת ברכות דף כב עמוד ב

אף על פי שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה וברכה אומר וענין זה מתחלק לארבעה דינים חלוקים

a. הא' שבברכת שומע תפלה יכול לשאול כל צרכיו בכל ענין שירצה שברכת שומע תפלה כוללת כל הצרכים ולכן נתקנה.

b. והדין השני שאם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה וברכה אומר ואפי' שלא יהיה לצרכו ממש מותר כיון שאומר אותן בלשון רבים

a. מיהו בלשון יחיד אסור לאמרו כיון שאינו אומר אותו (אלא) בעבור כל ישראל והוי הפסקה ודוקא שיכול לאמרו בלשון רבים בסוף כל ברכה וברכה שכיון שהשלים כבר מה שתקנו חכמים לחיוב גמור אין לחוש במה שמוסיף אח"כ אבל באמצע הברכה לא דכיון ששואל צרכי רבים באמצע הברכה נראה כמוסיף על המטבע שתקנו חכמים.

c. והדין השלישי הוא שאם שואל הוא צרכיו ממש כגון ששואל על חולה שיש לו ביתו שיתרפא וכיוצא בו יכול לאמרו בלשון יחיד ואפי' באמצע הברכה והיינו דאמרי' אם יש לו חולה בתוך ביתו אומרה בברכת החולים ולא הזכיר בכאן בסוף הברכה אלא בברכת החולים סתם קאמר דמשמע דאפילו באמצע הברכה יכול לשאול צרכיו כיון שצריך לו לפי שעה והוא שיאמר אותו בלשון יחיד שלא ידמה כמוסיף על המטבע שתקנו חכמים.

d. והדין הרביעי שבסוף התפלה בין קודם יהיו לרצון בין אחר יהיו לרצון יכול להאריך ולומר כרצונו בין בלשון יחיד בין בלשון רבים בין צרכיו ממש בין צרכי צבור. מפי מורי הרב נר"ו:

3. בית יוסף אורח חיים סימן קיט

וחילוקים אלו נראה שלמדו מדגרסין בפ"ק דע"ז (שם) אמר רב יהודה אמר שמואל שואל אדם צרכיו בשומע תפילה אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אף על פי שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפילה אבל אם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה וברכה אומר רב חייא בר אשי אמר רב אשי אמר רב אף על פי שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפילה אם יש לו חולה בתוך ביתו אומר בברכת חולים ואם צריך לפרנסה אומר בברכת השנים אמר רבי יהושע בן לוי אף על פי שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפילה אם בא לומר אחר תפילתו כסדר יום הכפורים אומר. ואף על גב דמשמע לכאורה דמימרא דרב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת ומימרא דרב חייא בר אשי שתיהן לא באו ללמד אלא על ענין אחד וכן נראה מדברי רש"י, ה"ר יונה (ברכות כב: ד"ה אעפ"י) נראה שסובר דמכל מימרא שמעין מילתא חדתא דרב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת דאמר אם בא לומר בסוף כל ברכה מעין כל ברכה וברכה אומר מיירי במתפלל על צרכי ציבור ומשום הכי לא שרי אלא בסוף כל ברכה אבל לא באמצע הברכה שלא יראה כמוסיף על מטבע שטבעו חכמים וזהו מה שכתב בדין השני דבאמצע הברכה אינו אומר בלשון רבים ומה שכתב שכשואמר בסוף הברכה אסור לומר בלשון יחיד הוא מסברת עצמו. ומאי דאמר רב חייא בר אשי אם יש לו חולה בתוך ביתו אומרה בברכת חולים מיירי במתפלל על צרכי עצמו ומשמע שאומרה בכל מקום שירצה בין באמצע בין בסוף וזהו הדין השלישי. והא דאמר רבי יהושע בן לוי אם בא לומר אחר תפילתו אפילו כסדר יום הכפורים אומר מבואר שהוא הדין הרביעי: והא דאמר רב יהודה אמר שמואל שואל אדם צרכיו בשומע תפילה משמע דאפילו במתפלל על צרכי רבים באמצע ברכה מיירי דאי במתפלל על צרכי יחיד מאי איריא שומע תפילה בשאר ברכות נמי הרי אמרו אם יש לו חולה בתוך ביתו אומרה בברכת חולים וכו' ואי באומר בלשון רבים אלא שצריך שלא יאמר אלא בסוף הברכה מאי איריא שומע תפילה אפילו שאר ברכות נמי שהרי אמרו אם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה וברכה אומר ומפני כך הוא מפרש דבשומע תפילה שואל צרכיו בכל ענין שירצה אפילו בלשון רבים ובאמצע הברכה וזהו הדין הראשון. ואף על פי שיש לדחות ולומר דשומע תפילה שוה לשאר ברכות לענין שאינו שואל בלשון רבים באמצע הברכה ואין ביניהם אלא שבשומע תפילה שואל כל צרכיו מאיזה מין שיהיה ובשאר ברכות אינו שואל אלא מעין אותה ברכה לא משמע ליה לה"ר יונה לפרושי הכי מדסתם ואמר שואל אדם צרכיו בשומע תפילה ולא חילק בין שואל באמצע הברכה לשואל בסופה ובין שואל צרכי עצמו לשואל צרכי ציבור כמו שמחלק בשאר ברכות משמע דבשומע תפילה שואל כל צרכיו בכל ענין שירצה אפילו באמצע הברכה ובלשון רבים. ואם תאמר הרי אנו נוהגים ביום תענית להאריך בתחנונים בלשון רבים באמצע ברכת סלח לנו וזהו היפך מה שכתב ה"ר יונה בדין השני י"ל דציבור שאני מידי דהוה אהא דאמרינן (ברכות לד.) לא ישאל אדם צרכיו בשלש ראשונות ולא בשלש אחרונות ובציבור נהגו לומר קרובך כמו שנתבאר בסימן ק"ב וכן כתבו התוספות בפרק קמא דעבודה זרה (ח. ד"ה אס): והרא"ש (סי' כא) לא הזכיר דבר מכל אלו החילוקים משמע שהוא מפרש דאין חילוק בין שואל באמצע הברכה לשואל בסוף בכל מקום יכול לשאול בין בלשון רבים בין בלשון יחיד ודין שומע תפילה שוה לשאר הברכות בכל דבר אלא שבשומע תפילה שואל כל צרכיו מאיזה מין שיהיה ובשאר ברכות אינו שואל בכל ברכה אלא מעין אותה ברכה ולפי זה רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת דאמר אם בא לומר בסוף ברכה וכו' ורב חייא בר אשי דאמר אם יש לו חולה בתוך ביתו וכו' חדא מילתא נינהו ובסוף דאמר רב יהודה לאו דוקא דהוא הדין באמצע אלא אורחא דמילתא נקט אי נמי אפשר דלרבנותא נקט סוף ברכה שאע"פ שאינו אומר סמוך לחתימה מה שתקנו חכמים שרי וכל שכן כשאומר סמוך לחתימה מה שתקנו חכמים ואינו שואל צרכיו אלא באמצע דשרי: ועוד יש לומר דסוף כל ברכה לאו למעוטי באמצע אלא למעוטי שלא ישאל בתחלת הברכה וכן כתב רבינו בסימן תקס"ו וזה לשונו ונוהגים להרבות סליחות בברכת סלח לנו ופירש ר"י שסומכין על הא דאמרינן אם בא לומר בסוף כל ברכה מעין אותה ברכה אומר רק שיתחיל מעין הברכה ואח"כ יכול להאריך בדברי ריצוי ותחנונים כפי רצונו בין יחיד בין רבים והא דאמר רבי יהושע בן לוי שיכול לומר אחר תפילתו אפילו כסדר יום הכפורים לא בא למעט בסוף כל ברכה וברכה אם התחיל מעין הברכה אלא שלאחר התפילה יכול להתחיל ולומר היאך שירצה מה שאין כן בתוך התפילה עד כאן. ולפי זה רב חייא בר אשי שלא הזכיר בסוף הברכה צריך לומר דמשמע ליה דמילתא דפשיטא היא שצריך שיתחיל בנוסח הברכה ואח"כ יוסיף מה שירצה ולא יתחיל בשאלתו דא"כ הויה הברכה טפלה לשאלתו ולכן לא הוצרך להזכיר כן: והרמב"ם בפ"ו מהלכות תפילה (ה"ב - ג) כתב ואם בא לומר אחר תפילתו כסדר יום הכפורים אומר וכן אם רצה להוסיף בכל ברכה מהאמצעיות מעין הברכה מוסיף כיצד היה לו חולה מבקש עליו רחמים בברכת חולים וכו' ואם רצה לשאול כל צרכיו בשומע תפילה שואל. וכך הם דברי רבינו שכתב המימרות כפשטן ולא הזכיר חילוקי ה"ר יונה. וכיון דהרמב"ם והרא"ש ז"ל בחדא שיטתא אזלי הכי נקטינן ומכל מקום טוב לחוש לדברי ה"ר יונה ז"ל:

4. תוספות מסכת עבודה זרה דף ח עמוד א

אם בא לומר אחר תפלתו אף כסדר יוה"כ אומר - משמע אבל באמצע תפלתו לא ומה שנהגו עתה בתעניות ב' וה' שנהגין להאריך בפסוקי דרחמי ובסליחות בברכת סלח לנו איכא למימר דציבור שאני מידי דהוה אהא דאמרינן (ברכות ד' לד.) אל ישאל אדם צרכיו לא בג' ראשונות ולא בג' אחרונות והא קמן שנהגו קרובך בג' ראשונות אלא לאו שמע מינה דצבור שאני.

5. ריטב"א

6. בית הבחירה למאירי מסכת עבודה זרה דף ח עמוד א

כבר ידעת ששמונה עשרה ברכות שבתפלה נתקנו בכלל כל מה שצריך לאדם ושאינו רשאי להפסיק בנתיים לשאלת צרכיו בפרט אלא בדרכים ידועים והוא שאם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין הברכה אומר ובלבד בצריך לה כגון אם היה לו חולה בתוך ביתו מזכירו בברכת רפאנו וכן אם היה צריך לפרנסה מזכירה בברכת השנים אבל אינו מזכיר בה שלא מעין הברכה אף בצריך אבל ברכת שומע תפלה כולל בה כל מה שירצה ואף כשאינו צריך ופי' בתלמוד המערב לפי שאין לה פנים כלומר שהיא תפלה כללית לקבלת התפלות ואינה מיוחדת לשום דבר כשאר האמצעיות שכל אחת מיוחדת לאיזה ענין וכבר התבאר ענין זה במקומו ואם בא לומר אחר תפלה אפילו כסדר יום הכפורים אומר ואין כאן משום הכבדה כעבד שנוטל פרס מרבו וחוזר לפניו לשעתו שבמלכות שמים אינו כן אדרבה ולואי שיתפלל אדם כל היום כלו:

7. חידושי הר"ן מסכת עבודה זרה דף ח עמוד א

אם יש לו חולה בתוך ביתו אומרה בברכת החולים. פי' אינו רשאי שימתין עד שומע תפלה וזהו מה שחידש רב חייא בר אשי על רב יהודא ברי' דר"ש בר שילת. מיהו אם לא הזכיר עד שומע תפלה מזכיר:

8. מרומי שדה מסכת עבודה זרה דף ח עמוד א

אם בא לומר אחר תפלתו אפילו כסדר יוה"כ יאמר. בשאלות פ' ויקהל סי' ס"ו גריס אם בא לומר כסדר כל ברכה כסדר של יוה"כ אומר, ועי' מש"כ בהע"ש שם אות ז':

9. חידושי הריטב"א מסכת עבודה זרה דף ח עמוד א

והא דאמר ר' יהושע בן לוי אם בא לומר אפי' כסדר יום הכפורים אומר. פירוש בין קודם יהיו לרצון בין אחר כן קודם שעקר רגליו, וכדכתיבנא בברכות בס"ד.

10. שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפלה סימן קיט

סעיף א: אם רצה להוסיף בכל ברכה מהאמצעית, מעין הברכה, מוסיף. כיצד, היה לו חולה מבקש עליו רחמים בברכת רפאנו; היה צריך פרנסה, מבקש עליה בברכת השנים. הגה: וכשהוא מוסיף, יתחיל בברכה ואח"כ מוסיף, אבל לא יוסיף ואח"כ יתחיל הברכה (טור סי' תקס"ז); ובשומע תפלה יכול לשאול כל צרכיו, שהיא כוללת כל הבקשות; ולהר"ר יונה, כשמוסיף בברכה מעין אותה ברכה אם מוסיף אותו בשביל כל ישראל, אומר אותו בלשון רבים ולא בלשון יחיד, ולא יוסיף אלא בסוף הברכה ולא באמצע; ואם שואל צרכיו ממש, כגון שיש לו חולה בתוך ביתו או שהוא צריך לפרנסה, יכול לשאול אפי' באמצע הברכה, והוא שישאל בלשון יחיד ולא בלשון רבים; בברכת שומע תפלה וכן בסוף התפלה בין קודם יהיו לרצון בין אחריו יכול לשאול בין בלשון יחיד בין בלשון רבים, בין צרכיו ממש בין צרכי רבים.

סעיף ב: יש מי שאומר שכשמוסיף בברכה לצורך יחיד, לא יאריך.

11. ברכי יוסף אורח חיים סימן קיט

ב. פרנסה מבקש עליה בברכת השנים. וגורי האר"י זצ"ל כתבוב שיתפלל במחשבתו על הפרנסה בברכת השנים וישאל מזונותיו בפירוש בשמע קולנו.

12. שערי תשובה סימן קיט

[ב] רחמים - עבה"ט, ועיין פר"ח מיייתי מזוהר פ' וישלח הצילני נא כו' דבתפלה בעי לפרושי מילין כדקא יאות ע"ש:
[ג] צרכיו - עבה"ט, ועיין בש"צ בשם חכם אחר דבזוהר פ' פנחס מוכח שאין לומר תפלה על מזונות בתפלת המנחה ע"ש, וע"ש שכתב שיאמר התפלה בהכנעה כו' עכ"פ בקול בוכים ויקבל עליו שלא לעשות עוד כזה מדעתו ואם לאו אז מקטרגים עליו כו' ויזהר שלא להרבות שאלות רק אחת כוללת כמו זרע אנשים כ"כ ברי"ב בשם מהר"א ברודא גם תלמידי האר"י ז"ל כתבו דבש"ת יתוודה בקיצור:

13. ערוך השולחן אורח חיים סימן קיט סעיף ב

ודע דזה דבר פשוט שלא התיירו חז"ל להוסיף בשמ"ע אלא במקרה כשצריך לזה אבל להוסיף תפלה קבועה תמידית בשמ"ע הוא העוזה יתירה וחוצפא כלפי אנשי כנה"ג ועל זה יודה כל ת"ח וכל אשר יראת ה' בקרבו ובכך יש לצעוק על המדפיסים שהוסיפו בסידורים בשמע קולנו תפלה קבועה אנה ה' חטאתי וכו' אתה הוא הזן ומפרנס וכו' ורבים מעמי הארץ אומרים זה תמיד ככל תפלת י"ח ולבי עלי דוי על המעשה הזה ושמעתי שכבר הרעיש על זה אחד מגדולי הדור בדור שלפנינו אלא שבעוה"ר אימסר עלמא בידא דטיפשאי והמדפיסים עושים כרצונם ואין בידנו למחות וזה שהביאו מזוהר שטוב לשאול על מזונותיו תמיד אפילו הוא עשיר או להתודות על חטאיו [מג"א סק"א] זהו ודאי כן הוא אבל לא לעשות נוסחא קבוע בתוך תפלות אנשי כנסת הגדולה ואם ירצה יכול לומר אותם אחר התפלה ואחר יהיו לרצון ומי ימחה בידו וכבר אמרו בגמרא דאחר התפלה יכול לומר אפילו כסדר של יוה"כ:

14. משנה ברורה סימן קיט

- (א) היה לו חולה - עי' בפמ"ג שכ' דדוקא אם הי' לו וכן בפרנסה דוקא אם צריך לפרנסה אבל אינו רשאי לבקש רחמים בברכה מאמצעיות על העתיד שלא יחלה ושלא יחסר לחמו וכה"ג משא"כ בש"ת אפי' על העתיד רשאי לבקש:
(ב) רחמים - עי' פר"ח דמיייתי מזוהר פרשת וישלח הצילני נא וכו' דבתפלה בעי לפרושי מילי כדקא יאות עי"ש. [א] המבקש רחמים ע"ח א"צ להזכיר שמו שנאמר לא נא רפא נא לה ולא הזכיר שם מרים וה"מ בפניו אבל שלא בפניו צריך להזכיר שמו:
(ג) יתחיל בברכה - דצריך לעשות עיקר מוטבע שטבעו חכמים ובקשה שלו תהיה טפילה ולא להיפך. וכתב הפמ"ג דצריך להקדים ולומר מאמר שלם מענין הברכה כגון אם רוצה לבקש שיתן לו ד' דעה יקדים ויאמר אתה חונן לאדם דעת אבל לא תיבת אתה לבד וכה"ג בכל הברכות:
(ד) צרכיו - [ב] טוב להתודות בש"ת ויאמר חטאתי עויתי פשעתי. ולשאל על מזונותיו אפילו אם הוא עשיר. ואם יש לו עון מחודש מזכירו בפירוש בתפלה הקודמת אצלו [ג] ויאמר התפילה בהכנעה ועכ"פ בקול בוכים ויקבל עליו שלא לעשות עוד כזה מדעתו ואם לאו אז מקטרגים עליו ח"ו מלמעלה ועיין במש"כ בסימן קכ"ב סק"ח בשם הח"א:
(ה) בשביל כל ישראל - וה"ה [ד] בשביל רבים:
(ו) ולא בלשון יחיד - כיון שהוא אומרה בשביל רבים:

(ז) בסוף הברכה - עיין בפמ"ג סימן קכ"ב במ"ז שמצדד לומר דדוקא קודם שאמר בא"י אבל לאח"כ נראה דאסור (ועי"ש דאינו ברור לו דבר זה):

(ח) ולא באמצע - שכששואל צרכי רבים באמצע הברכה [ה] נראה כמוסיף על המטבע שתקנו חכמים. בד"א ביחיד [ו] אבל בצבור מותרים ולכן אומרים סליחות באמצע ברכת סלח לנו [ז] וכן באמצע ברכה אמצעיית של יוה"כ:

(ט) ולא בלשון רבים - דאף שהתירוהו לשאול אפילו באמצע הברכה כיון שצריך לו לפי שעה אם יאמרנה ג"כ בלשון רבים [ח] יהיה נראה כמוסיף על המטבע שטבעו חכמים ועיין בסימן תקס"ו ס"ד דטוב ליזהר לכתחילה בכ"ז כדברי הר"ר יונה:

(י) שומע תפלה - וב"ח כתב דלהר"ר ש"ת דומה לשאר ברכות לענין זה דבאמצע אסור לשאול בלשון רבים:
(יא) קודם יהיו וכו' - עיין לקמן בסימן קכ"ב במ"ב ס"ק ז' מה שנכתוב שם:

(יב) בברכה - אפילו [ט] בברכת ש"ת וכ"ש בשאר ברכות. אבל לאחר תפלה אפילו קודם יהיו לרצון מותר להאריך בכל גווני. ובליקוטי מהר"ל איתא שכחלה מהר"ל גזרו הצבור תענית ואמרו סליחות ומנהגם היה אז לומר סליחות באמצע ברכת סלח לנו משמע דצבור לצורך יחיד שרי אפילו באמצע ברכה [י] ל"ל שאני מהר"ל דרבים צריכים לתורתו וקרבים דמי:

15. פסקי תשובות אורח חיים סימן קיט

וחשיבות יתירה נודעת לאלו הבקשות שאדם מוסיף בתפלתו, כי תפילה מצוה דאורייתא היא הצריכה כוונת הלב, ובעוה"ר הואיל והאדם רגיל בו, בפיו ידבר ולבו בל עמו, ובקשות פרטיות אשר מוסיף כפי הצרכים המתחדשים לבקרים, על בריאות ופרנסה והצלחה בתורה ושלא תמוש התורה מפיו זרעו וזרעו זרעו, וכן כל שאר הצרכיותיו, נובעים בדרך כלל מקירות הלב.

ואם יודע ומבין לדבר בצחות לשון הקודש יתפלל תפילותיו הפרטיות בלשון זה אשר סגולתה שתתקבל התפילה כי יש אומרים שאין מלאכי השרת מכירין רק לשון הקודש, אבל אם יש אצלו קושי בדבר אשר יגרום לביטול הכוונה, עדיף שיתפלל בכל לשון שיוודע, ובלבד שיצא מן הלב, ורחמנא ליבא בעי, ובכל ענין לא יאריך הרבה בבקשות ותפילות פרטיות אלא יתפוס לשון קצרה, אך ברורה, ואם ירצה להאריך ללא הגבלת זמן ודיבור יוכל לעשות זאת לאחר יהיו לרצון (הראשון), אם כי יש עדיפות לבקש בשומע תפילה, ובקשות שהם מעין שאר הברכות האמצעיות יש עדיפות לבקש בהם מלבקש בשומע תפילה.

והנה, אם כי מסקנת המשנ"ב (בשעה"צ סק"ב) עפ"י המג"א והרבה אחרונים שאין איסור לקבוע תמיד נוסח בקשה ולשלבה באחד מהברכות האמצעיות, מכל מקום לכתחילה אין לעשות כן, כי נראה כמוסיף על נוסח אנשי כנסת הגדולה, אלא ידלג מפעם לפעם על נוסח בקשותיו הפרטיות, או ישנה הנוסח מעת לעת, וכל זה בין בברכת שומע תפילה ובין בשאר ברכות אמצעיות, ובג' ראשונות ואחרונות אסור מן הדין להוסיף כלום, ואם עבר והוסיף עיין לעיל סימן קי"ב אות א'.

וכבר הבאנו דברי ספר חסידים (סימן קנ"ח) כי הבא להוסיף בקשה באחת מברכות אמצעיות ישתדל ליזהר לכוין גם בשאר ברכות, שלא יאמרו המקטרגים פלוני סבור שאינו צריך אלא לדבר זה.

מ"ב סק"ב: המבקש רחמים על חברו א"צ להזכיר שמו וכו' אבל שלא בפניו צריך להזכיר שמו. עיין בזה לעיל סימן קט"ז אות ב'.
ב. בענין וידוי על עוונותיו ותפילה על מזונותיו בשומע תפילה (ועננו לעצירת גשמים)

מ"ב סק"ד: טוב להתודות בשומע תפילה ולשאול על מזונותיו אפילו הוא עשיר, ואם יש לו עוון מחודש מזכירו בפירוש וכו' בהכנעה ובקול בוכים ויקבל עליו שלא לעשות עוד כזה מדעתו ואם לאו אז מקטרגים עליו ח"ו מלמעלה. ואף 19 בימים שאין אומרים בהם תחנון יכול לומר הוידוי הנדפס בסידורים בברכת שומע תפילה, אבל יאמרנו דרך בקשה ותפילה ולא דרך וידוי, ועפ"י מסקנת המשנ"ב (בשעה"צ סק"ב) יכול לומר תפילות אלו בכל תפילותיו ואין לחשוש שהוא כמוסיף על מטבע שטבעו אנשי כנסת הגדולה, ואף לט"ז (סימן קכ"ב סק"ב) שמחמיר, יש 20 אומרים ששאני תפילות אלו על עוונותיו ועל מזונות שמקורם בזה"ק (בלק קצ"ב ב) ובכתבי האר"י ז"ל, לכן מותר ומצוה לאומרים בקביעות, אך יש 21 סוברים שגם תפילות אלו יראה לדלג בכל יום תפילה אחת שלא יאמרם, ובלאו הכי איתא בשערי תשובה (סק"א) בשם שלמי ציבור בשם חכם אחד שעל פי הזוהר 222 אין לומר תפילה על מזונות בתפילת המנחה.

16. פסקי תשובות הערות סימן קיט הערה 15

15. לחשוש לדברי הט"ז סי' קכ"ב סק"ב דקובע לו מטבע אחר ממטבע שטבעו חכמים, שלחן הטהור סי' קט"ז סעי' א', משמרת שלום סי' י' אות ז', ערוה"ש סעי' ב'. ובכה"ח סק"ה שהתירו להוסיף בקביעות תפלה בשומע תפילה על מזונות ופרנסה, משום שמקורו בזה"ק (כדלהלן אות ב'), אבל לא מה שמוסיף מדעתו וכפי רצונו. אך בערוה"ש (שם) חולק ע"ז ויוצא חוצץ נגד הסידורים שהדפיסו נוסח תפילה קבועה על החטאים ועל הפרנסה בברכת שומע תפילה, עיין שם, וע"ע להלן אות ב', וע"ע ס' הליכות שלמה פ"ח הערה 60 שלהוסיף בקביעות אותה בקשה יש בה ג"כ כעין נדר וגם נראה כמתעקש וגם כי הרגל נעשה קביעות ואין תפלתו תחנונים.

17. פסקי תשובות הערות סימן קיט הערה 17

17. משמרת שלום שם, ובשר"ת משנת יוסף ח"ה סי' כ"ב אפילו הנוסח דומה אלא שמות האנשים שעליהם מתפלל שונה. הוי ליה כתפלה חדשה.

18. פסקי תשובות הערות סימן קיט הערה 14

14. וכמ"ש הר"ן (ע"ז ח' א) וזוה"ל: "ואם יש לו חולה בתוך ביתו אומרה בברכת רפאנו, פירוש, שאינו רשאי להמתין עד שומע תפלה, ומיהו אם לא הזכיר עד שומע תפלה מזכיר שם", ובשע"ת לעיל סי' קט"ז סק"א מביא בשם הר"י מולכו שהיה מתפלל ברפאנו במחשבה בלבד ובשר"ת בפיו, וכ"כ בשלחן הטהור שם סעי' ב', אמנם בשם החיד"א מביא בשע"ת שם שנהג כרבנן קשישאי להתפלל ברפאנו גם בפיו, וכ"כ בכה"ח הכא סק"א, אמנם בענין תפילה על פרנסה בברכת השנים הסכים החיד"א (בברכ"י סק"ב וקשר גודל סי' ט"ו אות ג') בשם גורי האר"י ז"ל שיתפלל במחשבתו בלבד, וישאל מזונותיו בפירוש בשמע קולנו, והר"ד בכה"ח סק"ג, וכן הוא במשנת חסידים (תפילת האצילות אות י'), וראוי לצטט בענין זה דברי אגרא דפרקא אות ע"ג "כשמדת הדין מתוחה יתפלל במחשבה בפרטיות הענין, והוא עפ"י הזוה"ק (נח ס"ט ב) וכו' ובעלי הקטרוג לא יקטרוגו", וכן הוא בסה"ק נועם אלימלך (ליקוטי שושנה ד"ה אמרו בגמ') ובתולדות אדם (ויגש) בשם הבעש"ט ז"ע ושאר ספרים קדושים.

19. שר"ת יביע אומר חלק ה - אורח חיים סימן יג ד"ה ד. ניהדר

ד. ניהדר אנפין לנ"ד שנראה עיקר לדינא שאין לענות: היא שמייה רבה מברך באמצע שומע תפלה, שאין זה אלא לצורך גבוה, ולא התירו להפסיק בשומע תפלה אלא לשאלת צרכיו, והן אמת שעיקר מגמת שאלת צרכיו צריכה להיות לשם שמים, כדי שיוכל לעבוד את ה' ביישוב הדעת כראוי, ובזה יל"פ מ"ש בברכות (סג) כל המשתף שם שמים בצער כופלין לו פרנסתו שנא' והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך. וכעין זה איתא בילקוט שמעוני (תהלים כ, ס' תרעט). ע"ש. וכיו"ב כ' המהרש"א בח"א שם, דהיינו שמתפלל שיעשה למען שמו שהוא עמנו בצרה וכמ"ש עמו אנכי בצרה. ע"ש. וכ"כ מהר"ם מליסקא בליקוטי מהר"ם (שבסור"ס אילה שלוחה עמוד נט), וכ"כ המגיד מהר"י מקוזניץ והחזקה מלובלין והובאו בס' מעינה של תורה (ס"פ שמות). ע"ש. וכן הסביר בארוכה הגר"ח מוולוז'ין בנפש החיים (שער ב פרק יא יב), שהמתפלל לא תהיה תכלית כוונתו בשאלת צרכיו לצורך עצמו בלבד, שאין זו הדרך הנכונה לישירים בלבבותם, אלא תכלית הכוונה צ"ל רק לצורך גבוה, שבזמן שהאדם שרוי למטה בצער גם העליונים בצער, וכמ"ש בסנהדרין (מו) בזמן שהאדם מצטער שכינה מה הלשון אומרת קלני מראשי ומזרועי, וכ"ש במטבע הברכות שייסדו אנשי כנה"ג שבדאי צריך שלא יכוין בהם לצורך עצמו כפי מה שנראה מפשוטם, אלא צורך גבוה וכו'. ע"ש. וכ"כ בספרו רוח חיים על אבות (פ"ג מ"ב), ובשאלות שבסוף ס' מעשה רב (אות כג). ע"ש. ובס' ילקוט סופר (פר' לך לך דע"ט סע"א) כ' ד"ז בשם הרמב"ם. ע"ש. וע"ע בס' אהל יעקב מדובנא (פר' כי תשא דס"ד ע"ב). ובספרו קול יעקב איכה בפסוק קומי רוני בלילה. ע"ש. מ"מ הבקשה והתחנה שבמטבע הברכות היא על צרכי גופו ורק התכלית לצורך גבוה, (ואף המטבע של ברכת אתה חונן לאדם דעת וכו', הוא צורך האדם עצמו). וכן מה ששואל צרכיו מהש"ת צריך להיות מעין הברכות שתקנו. אבל ענייית: היא שמייה רבה מברך שאינו אלא לצורך גבוה בלבד, ונאמר רק בעשרה ככל ד' שבקדושה, נחשב כשבח ותהלה שאין מקום לאמירתם בשומע תפלה. ואף נוסח שאלת צרכיו צ"ל בלשון נוכח, כלפי השכינה, כעין נוסחת התפלה שתיקנו אנשי כנה"ג, וכאמור, שפכי כמים לבך נוכח פני ה', ואילו ענייית היא שמייה רבה מברך היא בלשון נסתת, וה"ל כעין שבח ותהלה, שבעתיד יתגדל ויתקדש שמייה רבה, ויהא שמייה רבה מברך וכו'. ואם באנו לחדש ולומר שאמירת היא שמייה רבה מברך תהיה מותרת באמצע שומע תפלה, מפני שהיא מענין שאלת צרכיו, אף אנו נאמר שיהא מותר לענות קדושה בג' ראשונות שהם שבח להקב"ה, או שבאמצע ברכת מודים כשאומר: ועל כולם יתברך ויתרום יענה: ברוך ה' המבורך לעולם ועד, או: היא שמייה רבה מברך וכו'. והא ודאי דלא משתמיט אחד מהפוסקים לומר לנו חידוש כזה, וע"כ לומר כמ"ש האשל אברהם דלא פלוג רבנן בהכי, וכל ענייית ד' שבקדושה אסורה באמצע התפלה בכל ברכותיה. (וכן יש להעיר שא"כ באמצע ברכת צמח דוד כשאומר: וקרנו תרום בישועתך, כי לישועתך קוינו כל היום, וכל לענות היא שמייה רבה מברך, שהוא ג"כ מן הענין, כי מבואר בתוס' (סוכה מה) ד"ה אני והו הושענא, דר"ל כלפי מ"ש והוא אסור בזיקים, שכביכול הוא עצמו אסור בזיקים, והיינו הושענא שיושיע לעצמו. ע"ש. ובילקוט תהלים (רמז תשעה), למען יחלצון ידיך הושיעה ימינך וענני, אמר הקדוש ברוך הוא קץ נתתי לימיני, כל זמן שבני משועבדים ימיני משועבדת, גאלתי בני גאלתי ימיני, הוא שדוד אומר הושיעה ימינך. וכן בילקוט איכה (רמז תתרכה) עה"פ השיב אחור ימינו, איתא כנ"ל, ובזה פ' שם מאי דכתיב ותעמוד לגורלך לקץ הימין. ע"ש. ובשוחר טוב (מזמור יג) יגל לבי בישועתך, בישועתינו אין כתוב כאן אלא בישועתך וכו'. וכן בזוה"ק פר' אמור (ד"צ רע"ב) דהיינו דכתיב לה' הישועה. וכהנה רבים. וא"כ: היא שמייה רבה מברך הוי מן הענין, לפמ"ש התוס' (ברכות יג) בשם ר"מ, שלעת"ל היא שם ה"ה רבה, דהיינו שיהיה השם שלם וכו'. וכן מבואר בשער הכוונות (דף טו ע"ג). ע"ש. וזה מתאים עם לישועתך קוינו כל היום, כביכול לישועת השי"ת עצמו. וע' מגילה כט ע"א/ ושב ה' אלהיך, והשיב לא נאמר אלא ושב וכו'. ע"ש. וכל זה שייך ג"כ באמצע ראה נא בענינו, כשאומר: ומהר לגאלינו גאולה שלמה למען שמך, שאז ג"כ ענייית: היא שמייה רבה מברך הויא מן הענין, וכן י"ל באמצע השיבה שופטינו כשאומר: ומלוך עלינו אתה ה' לבדך וכו'. ודו"ק). אמנם שו"ר בתולדות זאב בהשמטות לברכות (דע"ו ע"א מהספר) שאחר שהביא תלמידי חכמים פקפקו על הוראתו וחידושו במה שהתיר לענות קדיש בשומע תפלה, שלא התירו אלא שאלת צרכיו, ולא ענייית: היא שמייה רבה מברך שהוא צורך גבוה, הניף ידו שנית לקיים דבריו בתקיפות רבה וסמך סמיכה בכל כחו ע"ד הגר"ח מוולוז'ין הנ"ל שאף התפלה ושאלת צרכיו אינם אלא לצורך גבוה, ועפ"ז דן ק"ו מעצמו שכ"ש שמותר לענות יש"ר שהוא צורך גבוה ממש. ע"ש"ב. אך לפע"ד אין דבריו מוכרחים לדינא כלל, והעיקר כדברי אותם תלמידי חכמים שפקפקו בהוראתו שדברי הגר"א והאשל אברהם הנ"ל מסייעים אותם להלכה שאין לענות יש"ר בשומע תפלה, ואולי גם התולדות זאב אילו היה רואה דבריהם היה חוזר בו מהוראתו הנ"ל. וה"ט שענייית יש"ר שעונה עם הצבור אין זה ענין עם שאלת צרכיו, וחשיבא כשבח להקב"ה, וכמ"ש ג"כ בהרא"ש (ר"פ היה קורא ס"ס ה). וע"פ האמור יש לדחות גם מה שהוסיף עוד הרב תולדות זאב שם (דע"ו ע"ב), שאף באמצע ועל כולם יתברך וכו' יוכל לענות יש"ר עם הצבור משום דהוי מן הענין. שהרי גם שם מסיים יתברך וישתבח ויתפאר כו' שמייה דקב"ה, ע"ש. ואין זה נכון לדינא. והעיקר דשב ואל תעשה עדיף. רק ישמע מהש"צ ויכוין לצאת י"ח. ותו לא מיד.